

Aat Veldhoen schildert dóór, als het moet met zijn mond

Aat Veldhoen exposeert in de nieuwe Galerie Marline werk dat hij met zijn linkerhand heeft gemaakt. Zijn rechterhand raakte verlamd door een infarct. 'Je moet helemaal opnieuw leren tekenen.'

JOS BLOEMKOLK

Aat Veldhoen (76) loopt en spreekt enigszins moeizaam en zijn rechterhand, waarmee hij al die rotaprints, tekeningen, etsen, schilderijen en beelden heeft gemaakt, is geheel verlamd. Hij werd zeven jaar geleden getroffen door een beroerte. Maar zie, een mens heeft twee handen en Veldhoen bleek in staat met zijn andere hand veel nieuw werk te maken. Zestig etsen van die linkerhand zijn te zien in Galerie Marline op de Brouwersgracht in Amsterdam.

Het is geen toeval dat Veldhoen juist daar exposeert. Galerie Marline is vernoemd naar beeldend kunstenaar Marline Fritzius (1936-2006), die op haar veertigste een herseninfarct en als gevolg daarvan afasie kreeg. Naast de galerie ligt het al langer bestaande Atelier Marline Fritzius, waar mensen met afasie zich beeldend kunnen uitdrukken. (Zie kader.) Met de Veldhoen-expositie is Galerie Marline officieel geopend.

Veldhoen, die meestal afwijzend reageert op verzoeken om deelname aan exposities, zei in dit geval meteen ja. Veldhoen: "Het is voor een goed doel. Mijn eigen goede doel. Ik mis door een hersenbeschadiging een arm en kan niet goed praten. Ik kan gelukkig nog wel mijn gedachten weergeven. Ik ben in één klap veranderd. Ik kan na dat infarct niet meer fietsen, niet meer autorijden. Dat is naar, hoor. Als je karakter niet verandert, heb je geluk."

Veldhoens levensgezellin Hedy d'Ancona, die af en toe aanvuult en verduidelijkt wat hij wil zeggen, was op het moment dat hij werd getroffen door dat infarct in Italië. Diezelfde nacht was ze bij hem in het AMC. "Aatje wist niks meer. Hij kon niet meer bewegen, hij kon niet eens slikken."

Veldhoen: "Ik dacht dat ik dood zou gaan. Ik schrok me rot van die verlamde hand. Ik kan niks met mijn linkerhand. Maar ik begon al in het ziekenhuisbed met mijn linkerhand te tekenen. Ik kon er eerder

mee tekenen dan schrijven. Lieve, lieve hand."

Veldhoen begon met het vastleggen van zijn medepatiënten en dat bleef hij doen, ook toen hij verhuisde naar het OLVG en later, voor zes weken naar het RCA, de revalidatiekliniek op de Overtoom.

D'Ancona herinnert zich de goedbedoelde, maar vernietigende woorden van de revalidatiearts: "Nou, meneer Veldhoen, het wordt wel een beetje beter, maar etsen zult u niet meer kunnen."

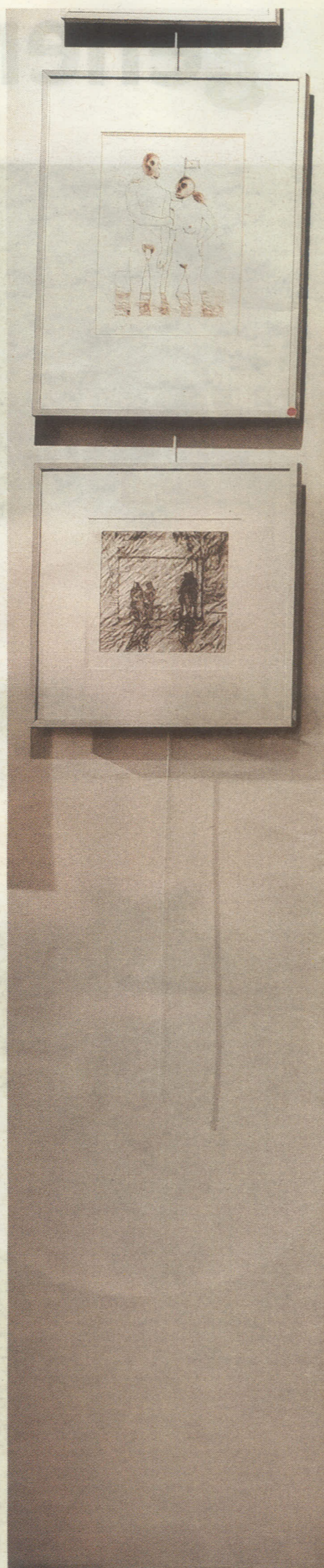
Veldhoen: "Ik was eerst doodongelukkig. Stond ik voor het raam op de Overtoom en voelde ik me helemaal alleen. Ik had die weerzinwekkende angst omdat ik nog maar één hand had. Op de allereerste tekeningen kon je niet eens zien wat het voorstelde."

Maar al snel ging dat tekenen met de linkerhand beter. Hij heeft inmiddels al meer dan honderd etsen gemaakt. "Als je al zo lang tekent, krijg je een soort maniërisme. Maar je moet helemaal opnieuw leren tekenen, kijken of dat lukt. Dat is alleen maar goed. Het tekenen met de linkerhand is een heel andere ervaring. Je zit anders voor dat blad papier. Je moet het op een andere manier invullen."

Wat onveranderd is gebleven: de enorme drive van Veldhoen. D'Ancona: "Hij zei dat hij bij wijze van spreken nog met zijn mond zou schilderen."

Van de logopedische oefeningen moest Veldhoen niets hebben. Revalidatielessen in eenhandig koffiezetten onderging hij met de grootste mogelijke tegenzin. D'Ancona: "Dat getut met allemaal mannen in de keuken - hij zat er nurks en woest bij. Alle energie ging in zijn werk zitten. En hij werkt nog elke dag. Matisse liet zich ook niet afschrikken door zijn handicap."

Veldhoen looft zijn assistent Bertus, die alle dingen voor hem doet waartoe hij zelf niet meer in staat is: schilderijen verhangen, etspers bedienen, verftubes open- en dichtdraaien. Verder vindt hij de tech-

Aat Veldhoen: "Ik had die weerzinwekkende

niek niet anders dan voorheen. "Volgens mij kun je ook geen verschil zien tussen werk voor en werk na het infarct."

Naast twee etsen die hij in het ziekenhuis heeft gemaakt en die alleen daarom al verbluffend zijn, hangt een ets van zijn hopeelooze verlamde hand, een rechterhand die er door de gespiegeldheid van de ets als een linkerhand uitziet. Alleen de etsen in de beginperiode hebben nog iets beverigs en breekbars.

We houden halt bij een ets die hij maakte in Suriname, twee jaar geleden; Fort Hollandia, december

angst omdat ik nog maar één hand had.'

1982. De grond voor het fort is geplaveid met de hoofden van de vermoorden. "Het is vreselijk als je dat gebouw ziet en weet wat daar gebeurd is."

De achterkant van de etsplaat gebruikte hij voor het beeld van een lange brug in Suriname. (Wie etsplaten mee op reis neemt, make

daar goed gebruik van.)

De vaste thema's in het werk van Veldhoen komen ook in deze tentoonstelling terug: liefde voor de schoonheid van de vrouw, empathie met het leed in de wereld. Toen hij zijn medepatiënten tekende - "Zielige, zwaar beschadigde mensen vaak" - was dat een vervolg op

tekeningen uit de jaren zestig, die hij in operatie- en verloskamers maakte. "Dat meegevoel heb ik altijd al gehad. Het was een interessante tijd. Ik mocht in een witte doktersjas overal bij zijn van de chirurg. Dat zou nu niet meer kunnen, jammer genoeg."

Ooit maakte Veldhoen een ets in het atelier van een door hem bewonderde grootmeester, Rembrandt. Hij heeft aan die ets nu zijn eigen zelfportret toegevoegd: een zwarte kop met witte gaten op de plek van ogen, neus en mond. "Rembrandt maakte zulke schitte-

rende zelfportretten. Ik heb dit zo gedaan uit bescheidenheid."

Veldhoen is grote werken niet uit de weg gegaan. Hij heeft een ets gemaakt van twee meter lang (niet in Galerie Marline te zien). Hedy d'Ancona vertelt dat hij er dagen voor op een melkkrukke moest zitten. En dan, liefdevol: "Hij is een fanaat, een gek. Hij kon daarna helemaal niet meer lopen!"

Aat Veldhoen, *Etsen met mijn linkerhand*, Galerie Marline, Brouwersgracht 220, t/m 27 augustus.

Marline

De twee panden op de Brouwersgracht waarin Galerie en Atelier Marline Fritzius zijn gevestigd, zijn door Marline Fritzius nagelaten aan een stichting met haar naam, die als doel heeft mensen met afasie zich in beelden te laten uiten. Zij liet niet alleen haar woonhuis en haar atelier na aan de stichting, maar ook al haar geld.

Fritzius was beeldend kunstenaar en actrice. Ze speelde in de film *Het compromis*, die door haar echtgenoot Philo Bregstein werd geregisseerd en waarvoor zij samen het scenario schreven. Door een beschadiging tijdens een kleine hersenoperatie werd zij op veertigjarige leeftijd afatisch. Haar leven kreeg pas weer betekenis toen zij zich op het schilderen stortte. Die ervaring bracht haar ertoe anderen met afasie te steunen.

Neel Struijk van Bergen, een logopediste die met Fritzius bevriend raakte en die in het bestuur van de stichting zit, zegt dat Fritzius de opening van de galerie, met het werk van Aat Veldhoen, geweldig zou hebben gevonden.

"We hebben het atelier nog samen met haar ingericht, maar tijdens het eerste gebruik ervan lag zij al in het ziekenhuis, waar ze in 2006 overleed. We konden haar alleen nog foto's laten zien. Ik wou dat ze dit had kunnen meemaken."

De mensen die aan de gratis cursussen meedoen (er is plaats voor meer deelnemers), hebben gemeen dat zij zich in taal niet of bijna niet meer kunnen uitdrukken. Struijk van Bergen: "Dan is tekenen of schilderen of boetseren een alternatieve manier. Dat geeft zelfvertrouwen, ook aan mensen die nog nooit hebben getekend. Het vermogen in beelden te denken is bij mensen met afasie vaak nog wel intact. Soms is schilderen nog de enige expressievorm."

"Het zijn steeds kleine groepjes onder professionele begeleiding. En het is geen therapeutische setting. De deelnemers worden niet behandeld als patiënten. Dit staat los van het medische circuit."

Terwijl Aat Veldhoen en Hedy d'Ancona door de galerie lopen, komt Struijk van Bergen naar hen toe met een verrassing. Marline Fritzius en Philo Bregstein hebben ooit voor Veldhoen geposeerd. Zij heeft in een bergruimte bij het atelier van Fritzius de rotaprint gevonden waarop het paar naakt te zien is in innige liefdesomtrengeling.

Atelier Marline Fritzius, Brouwersgracht 222, 06-16772396.

FOTO JAN VAN BREDA

ADVERTENTIE

HOLLAND FESTIVAL
1 - 6 JUNI 2011 AMSTERDAM
internationale podiumkunsten

Thione Seck

Godfather van de West-Afrikaanse dansmuziek brengt spannende mix van mbalax en oosterse muziek.

12 juni, 20.15 uur
Muziekgebouw aan 't IJ

HF

www.hollandfestival.nl
T (020) 523 77 87

